

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE

Коров'як О.Я.,
кандидат юридичних наук,
провідний фахівець факультету № 4
Львівського державного університету внутрішніх справ

У статті проаналізовано засади управління у сфері економічного розвитку держави. Основною метою державного регулювання економіки є виконання завдань, що впливають на організацію ринку, ринково-конкурентних відносин, досягнення економічних, соціальних і фінансових цілей, спрямованих на підтримку та забезпечення ринкового порядку в державі, корегування розподілу ресурсів з метою впливу на господарюючу структуру і структуру національного продукту. Наголошено, що найбільшими складниками економічної системи України є: промисловість; енергетичний комплекс; агропромисловий комплекс; будівельний комплекс; транспорт і дорожнє господарство; зв'язок; торговельний комплекс; житлове господарство; побутове обслуговування населення; сфера використання й охорони природних ресурсів.

Ключові слова: економіка, держава, економічна система, управління, регулювання, суб'єкти управління.

В статье проанализированы основы управления в сфере экономического развития государства. Основной целью государственного регулирования экономики является выполнение задач, влияющих на организацию рынка, рыночно-конкурентных отношений, достижение экономических, социальных и фискальных целей, направленных на поддержку и обеспечение рыночного порядка в государстве, корректировку распределения ресурсов с целью воздействия на хозяйствующие структуры и структуру национального продукта. Отмечено, что самыми большими составляющими экономической системы Украины являются: промышленность; энергетический комплекс; агро-промышленный комплекс; строительный комплекс; транспорт и дорожное хозяйство; связь; торговый комплекс; жилищное хозяйство; бытовое обслуживание населения; сфера использования и охраны природных ресурсов.

Ключевые слова: экономика, государство, экономическая система, управления, регулирования, субъекты управления.

The article analyzes the principles of management in the field of economic development of the state. The main goal of state regulation of the economy is the fulfillment of tasks that affect the organization of the market, market-competitive relations, achievement of economic, social and fiscal goals, aimed at supporting and ensuring market order in the state, adjusting the allocation of resources in order to influence the economic structure and structure of the national product. It is stressed that the major components of Ukraine's economic system are: industry; power complex; agro-industrial complex; building complex; transport and road economy; communication; trading complex; housing; household service; sphere of use and protection of natural resources.

Key words: economy, state, economic system, management, regulation, subjects of management.

Постановка проблеми. Економіка – це система взаємопов'язаних галузей і комплексів народного господарства, що містить взаємозв'язані та взаємозалежні ланки, по-перше, суспільного виробництва, по-друге, розподілу, по-третє, обміну виробленого продукту в масштабах усієї держави, з метою задоволення потреб суспільства [1, с. 458].

Найбільшими складниками економічної системи України є: промисловість; енергетичний комплекс; агропромисловий комплекс; будівельний комплекс; транспорт і дорожнє господарство; зв'язок; торговельний комплекс; житлове господарство; побутове обслуговування населення; сфера використання й охорони природних ресурсів.

Усі перелічені галузі й комплекси перебувають у тісній взаємодії, кожна з них складається з кількох підгалузей. Підгалузі відрізняються, з одного боку, значною самостійністю, а з другого боку – взаємозалежністю й інтегрованістю з економічною системою загалом. Наприклад, промисловість поділяється на машинобудівну, хімічну, металургійну, легку тощо.

У кожній із перелічених галузей і підгалузей є специфічні матеріальні умови виробництва, технологічні процеси, структура і чисельність підприємств, інженерно-технічний і управлінський персонал тощо. Всі зазначені чинники визначають їх місце і призначення в економічній системі, а також особливості міжгалузевих зв'язків.

Стан опрацювання. Важливий науковий внесок у дослідження питань розвитку та становлення вітчизняного адміністративного законодавства, його подальшого вдосконалення з метою узгодження з європейськими стандартами і нормами зробили такі вчені, як: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, С.В. Ківалов, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Н.Р. Нижник, С.Г. Стеценко, Т.А. Коломоєць, Н.М. Пархоменко, В.О. Шамрай, В.К. Шкарупа та ін.

Виклад основного матеріалу. Стан економіки, рівень її розвитку, ефективність прямо залежать від спроможності державної влади управляти виробництвом і обігом виробленої продукції.

У публічному регулюванні економічних процесів задіяні майже всі представники публічної адміністрації, на що вказує назва гл. 2 Господарського кодексу України «Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання» [2].

Основною метою державного регулювання економіки є виконання завдань, що впливають на організацію ринку, ринково-конкурентних відносин, досягнення економічних, соціальних і фіскальних цілей, спрямованих на підтримку і забезпечення ринкового порядку в державі, корегування розподілу ресурсів для впливу на господарюючу структуру і структуру національного продукту.

Ефективне функціонування економіки неможливе без розумної економічної політики, без реалізації публічною адміністрацією своїх регулятивних, правозастосовних і правоохоронних функцій у народному господарстві.

Державна економічна політика – це закріплені у відповідних економіко-правових документах (прогнозах, програмах, законодавчих актах) цілі і завдання, що ставить держава, забезпечуючи комплексне вирішення подвійного завдання: поєднання в економічному житті ринкових засад господарювання та соціальної спрямованості економіки. Водночас держава застосовує економічну стратегію й економічну тактику [3, с. 152].

Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері економіки здійснюється за кількома основними напрямками:

1) забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку економіки: стимулювання розвитку окремих галузей і виробництв, сфер економічного розвитку; залучення іноземних інвестицій; ціноутворення тощо;

2) впорядкування відносин власності шляхом визначення тих сфер економіки, які можуть скласти щодо об'єктів недержавної власності та механізму їх набуття – наприклад, шляхом приватизації, а також антимонопольного регулювання (створення конкурентного середовища) та чітке закріплення статусу суб'єктів державної власності;

3) адміністративно-правове регулювання зовнішньоекономічних відносин. До видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюються в Україні суб'єкти такої діяльності, належать: експорт та імпорт товарів, капіталів і робочої сили; надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності; наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна й інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності тощо;

4) адміністративно-правові засоби державного впливу у сфері економіки: реєстрація, ліцензування, патентування, квотування, сертифікація, надання дозволів, реалізація адміністративно-юрисдикційних прав тощо.

Здійснення державою економічної стратегії і тактики у сфері господарювання спрямовується на створення економічних, організаційних і правових

умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку. Так, лише законами визначаються принципи державного прогнозування і розроблення програм економічного та соціального розвитку України, система прогнозних і програмних документів, вимоги до їхнього змісту, а також загальний порядок розроблення, затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного й соціального розвитку, повноваження та відповідальність публічної адміністрації щодо зазначених питань.

Основними формами державного планування господарської діяльності є Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, а також інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку, порядок розроблення, завдання та реалізація яких визначаються законом про державні програми.

Повноваження публічної адміністрації у сфері публічного адміністрування економіки ґрунтуються на конституційних основах правового господарського порядку в Україні, якими є: право кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону; забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині та суспільству; право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; визнання всіх суб'єктів права власності рівними перед законом, непорушності права приватної власності, недопущення протиправного позбавлення власності; економічна багатоманітність, гарантування державою екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України; забезпечення державою належних, безпечних і здорових умов праці, захист прав споживачів; взаємовигідне співробітництво з іншими країнами; визнання і дія в Україні принципу верховенства права [1, с. 464].

Верховна Рада України регулятивно впливає на економіку України завдяки тому, що до її повноважень належать:

- ухвалення законів у сфері економіки;
- затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, ухвалення рішення щодо звіту про його виконання;
- визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики, частиною яких є економічна політика держави;
- затвердження загальнодержавних програм економічного розвитку, охорони довкілля;
- розгляд і прийняття рішення щодо ухвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам і міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнарод-

них фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;

– призначення на посади та звільнення з посад голови та інших членів Рахункової палати, голови Національного банку України та половини складу Ради Національного банку України та ін.

Президент України, відповідно до покладених на нього обов'язків, має такі повноваження у сфері економіки:

– звертається з посланнями до народу та з щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

– призначає половину складу Ради Національного банку України; призначає на посади та звільняє з посад за згодою Верховної Ради України голову Антимонопольного комітету України, голову Фонду державного майна України, голову Державного комітету телебачення і радіомовлення України;

– утворює, реорганізовує та ліквідує за поданням прем'єр-міністра України міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, що діють у сфері економіки, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України, відповідно до ст. 116 Конституції, забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової (фіскальної) політики, рівні умови розвитку всіх форм власності, організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України тощо [4].

До основних завдань Кабінету Міністрів України у сфері економіки належать:

1) забезпечення державного суверенітету й економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів президента України;

2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;

3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, зокрема й амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки та природокористування;

4) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм [5].

Реалізації урядом України повноважень в економічній сфері сприяють різноманітні програми.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», Кабінет Міністрів України затвердив Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 р. Згідно з цією постановою, політика регіонального розвитку в

Україні на сучасному етапі базується на принципі програмування. Політика регіонального розвитку здійснюється на основі взаємозв'язаних довгострокових стратегій, планів і програм розвитку як на державному, так і на адміністративно-територіальному рівні. Такий принцип також передбачає щорічне планування необхідних витрат державного бюджету, що сприяє забезпеченню прозорості, стабільності та синхронізації в політиці розвитку регіонів.

Для забезпечення реалізації окремих пріоритетних напрямів Стратегії розроблятимуться та виконуватимуться державні цільові програми розвитку окремих регіонів, які мають перетворитися на дієвий інструмент державної регіональної політики шляхом їх спрямування не на загальну підтримку конкретних регіонів, а на цільове розв'язання системних проблем.

Відповідно до інформації щодо реалізації Міністерством економічного розвитку і торгівлі України Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», плану заходів з їх виконання, під час проведення реформ:

– запроваджено нові підходи до призначення керівників підприємств державного сектора економіки (постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 53);

– затверджено перелік об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави (постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 83);

– затверджено Методичні рекомендації щодо забезпечення прозорості діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки (наказ Мінекономрозвитку від 11 лютого 2015 р. № 116);

– ліквідовано монопольне положення Державного підприємства «Укресресурси» (постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 128);

– затверджено Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектора економіки (наказ Мінекономрозвитку від 2 березня 2015 р. № 205, який зареєстровано в Мін'юсті 19 березня 2015 р. за № 300/26745);

– затверджено базовий норматив відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2014 р. господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави (постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2015 р. № 241);

– затверджено переліки об'єктів державної власності, що планується приватизувати в 2015 р. (постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 р. № 271);

– забезпечено умови для проведення якісного і незалежного аудиту найбільших держкомпаній (постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 390).

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України є спеціально уповноваженим органом у

сфері державних закупівель, метрології, з питань державно-приватного партнерства, оборонного замовлення.

Висновки. Державне управління економікою – це особлива частина управління розвитком суспільства, здійснювана уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування, функціонування яких спрямоване на реалізацію конституційно закріплених положень щодо соціальної спрямованості економіки. Державне управління економікою

має владний, організаційний, виконавчий характер. Виділені властивості державного управління економікою: а) здійснюється на основі закону (ст. 8 Конституції України, де проголошено верховенство права); б) має активний, цілеспрямований характер: згідно зі ст. 13 Конституції України, держава забезпечує соціальну спрямованість економіки; в) має виконавчо-розпорядчий, організуючий характер стосовно державних органів, відносин між членами суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Курс адміністративного права України / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко та ін. – К. : Юрінком-Інтер, 2013. – С. 458.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 18–22. – Ст. 144.
3. Бурбика М.М. Адміністративне право України : [навчальний посібник] / М.М. Бурбика, А.В. Солонар, К.Д. Янішевська. – Суми : Видавниче підприємство «Мрія», 2015. – С. 152.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794–VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.